

De combinatie van visuele-en-auditieve aandoeningen heeft effect op de emotionele ontwikkeling bij een verstandelijke beperking

Mensen met een verstandelijke beperking die ook een lichamelijke beperking hebben en/of slechtziend zijn, hebben vaker een bepaalde emotionele achterstand dan slechthorenden of epilepsiepatiënten. Vooral bij meerdere fysieke beperkingen is het belangrijk vroeg in de kindertijd in actie te komen om dit probleem aan te pakken.

Voor het eerst is onderzocht hoe zintuiglijke en/of fysieke beperkingen samenhangen met het niveau van emotioneel functioneren bij volwassenen met een verstandelijke beperking. Met de Schaal voor Emotionele Ontwikkeling – verkort (SEO-V) – onderzochten we 724 volwassenen met een verstandelijke beperking. Van hen hadden er 246 ook een lichamelijke en/of zintuiglijke beperking aan hun gehoor, zicht, een lichamelijke beperking zoals cerebrale parese of epilepsie, of een combinatie hiervan.

Meervoudige zintuigbeperkingen

Vooral bij meervoudige zintuiglijke beperkingen, dus aan gehoor én zicht, zagen we aanzienlijke samenhang met verlaagd emotioneel functioneren op elk van de acht domeinen die we kunnen onderscheiden. Het gaat hierbij onder meer over omgaan met het eigen lichaam, omgaan met emoties en omgaan met anderen tot omgaan met communicatie en omgaan met begrip van de omgeving.

Bij slechtziende deelnemers vonden we een lagere score op emotioneel functioneren op de domeinen omgaan met materiaal/activiteiten en omgaan met het eigen lichaam. Deelnemers met een lichamelijke beperking scoorden daarnaast wat lager op omgaan met anderen en omgaan met communicatie. Bij de deelnemers met epilepsie of slechthorendheid vonden we geen afwijkende emotionele ontwikkeling. Wel hadden de mensen met epilepsie vaker een ernstigere verstandelijke beperking, net als de mensen met een fysieke beperking.

Gevonden verbanden tussen fysieke beperkingen, verstandelijke beperking en emotionele ontwikkeling

Fysieke beperking	Verstandelijke beperking	Emotionele ontwikkeling
Gehoorbeperving	Geen verband	Geen verband
Visuele beperking	Geen verband	Lagere ontwikkeling in domeinen lichaam en materiaal
Beweegstoornis	Vaker ernstiger	Lagere ontwikkeling in domeinen lichaam, materiaal, anderen en communicatie
Epilepsie	Vaker ernstiger	Geen verband
Combinatie-beperkingen	Vaker ernstiger	Lagere ontwikkeling in alle 8 domeinen

Vroeg beginnen, mooier leven

Er is nog weinig bekend over de effecten van lichamelijke aandoeningen en zintuiglijke beperkingen op iemands emotionele ontwikkeling. Kinderen met een visuele beperking lopen wel wat achter in hun emotionele ontwikkeling, maar lijken dat later in te halen. Uit dit onderzoek wordt voorzichtig duidelijk dat het goed is om vooral bij kinderen met een verstandelijke beperking met ook gehoor- én zichtbeperkingen al vroeg in te zetten op een gezonde emotionele ontwikkeling. Dat verhoogt hun kwaliteit van leven en vergroot hun mogelijkheden om sociaal mee te doen.

Barti-mat en Lichtgordijn

Er zijn mogelijkheden om jonge kinderen te stimuleren in hun emotionele ontwikkeling en ook hun relatie met verzorgers te verbeteren. Bijvoorbeeld de Barti-mat met felgekleurde en opvallend aanvoelende materialen en ook geluiden, waarop zij samen spelen. Of het Lichtgordijn dat de kleinste beweging belooft met allerlei licht-, kleur- en geluidseffecten in het gordijn.

Het onderzoek is gedaan door Paula Sterkenburg van Bartiméus en de Vrije Universiteit Amsterdam en drie Duitse onderzoekers. De dataverzameling vond plaats door orthopedagogen/ gz-psychologen uit Nederland, België en Duitsland. Het onderzoek staat beschreven in het artikel *More than a physical problem: the effects of physical and sensory impairments on the emotional development of adults with intellectual disabilities*, gepubliceerd in december 2022 in het International Journal of Environmental Research and Public Health. Zie tinyurl.com/mu3h627x. Voor meer informatie: mail Paula Sterkenburg: pssterkenburg@bartimeus.nl.